

ontwikkeling van de kinderen wordt gewerkt. Alumna Elly de Geus-Dorgelo liet zien hoe zij, als medewerker van de Onderwijsbegeleidingsdienst Noord-Kennemerland, vanuit een soortgelijk concept werkt met leerlingen met leesmoeilijkheden. Binnen een goede pedagogische

foto: Peter Wolters

relatie, waarbinnen eerst gewerkt wordt aan de ontwikkeling van leesmotivatatie en denkactiviteiten rond teksten, is het goed mogelijk om de interesse in het technisch goed leren lezen te wekken en de leerlingen verder te helpen. Een derde werkgroep werd ingeleid door oud-docent Onderwijs-pedagogiek Martin Hetebrij, nu zelfstandig organisatieadviseur. Hij heeft een visie op het functioneren van organisaties ontwikkeld die is gebaseerd op de theorie over communicatief handelen van de Duitse filosoof Habermas. In zijn workshop maakte hij duidelijk wat 'communicatief management' is (in tegenstelling tot sturing van boven af) en aan welke voorwaarden dat moet voldoen. In elk geval betekent het: niet alleen aandacht besteden aan de structuur van een organisatie maar ook aan de communicatieprocessen; en voorkomen dat consensusvorming wordt ondergraven doordat zich informele machtscentra in de organisatie vormen die tegengestelde belangen nastreven (politisering).

Martins verhaal bleek vooral voor degenen die een leidende rol vervullen in een (school)organisatie zeer herkenbaar. Typerend voor scholen lijkt dat allerlei groepen (directie, vaksecties) wel verantwoordelijkheid dragen, maar weinig macht hebben, wat tot allerlei vormen van strategisch (in tegenstelling tot communicatief) handelen leidt. Zelfs werd de veronderstelling geopperd dat volwassenen in het algemeen meer dan kinderen geneigd zijn tot strategisch handelen en strategisch leren.

In een afsluitende plenaire voordracht schetste docent Onderwijs-pedagogiek Wim Wardekker de stand van zaken van de cultuurhistorische benadering. Hij liet zien dat hiervoor internationaal een groeiende belangstelling is, onder meer zichtbaar in de pogingen om de activiteitstheorie (Leont'ev) en de betekenisstheorie (Vygotskij) te integreren. De vervaardiging van een definitie van goed onderwijs in termen van leren deelnemen aan sociaal-culturele (publieke, echte) activiteiten is

daarbij belangrijk, maar zal nog heel wat werk vergen. Wims opdracht was te laten zien dat de cultuurhistorische benadering springlevend is. Gelet op de reacties van de aanwezigen is hem dat gelukt. Geïnteresseerden werden verwezen naar een artikel van Wim en Bert van Oers over 'De cultuurhistorische school in de pedagogiek', dat in de nieuwe versie van het bekende leerboek 'Pedagogiek in meervoud' (redactie prof.dr. Siebren Miedema) binnenkort zal verschijnen en waarin de stand van zaken van dit moment beschreven wordt. Wie dat verhaal goed bestudeert, is voorlopig weer even bij.

Roken en drinken erfelijk?

Óf jongeren beginnen met roken of drinken is nauwelijks genetisch bepaald. Hoeveel zij roken wel. Kinderen beginnen niet met roken en drinken omdat ze het hun ouders zien doen. De omgeving buiten de ouders heeft meestal de grootste invloed op gezond en ongezond gedrag van jongeren. Dit blijkt uit een tweelingen-

foto: Peter Wolters